

הלכות מכירה פרק טו

א. המוכר לחברו במדה, או במשקל, או במנין, וטעה בכל שהוא חוזר לעולם: שאין הוניה אלא בדמים; אבל בחשבון, חוזר.

ב. פיצד: מכר לו מאה אגוז בדינר, ונמצאו מאה ואחד או תשעה ותשעים נקנה המקח ומחזיר את הטעות, ואפלו אחר כמה שנים. וכן אם נמצאו המעות יתר או חסר מן המנין שפסקו, חוזר; ואפלו אחר שקנו מידו שלא נשאר לו אצל חברו כלום חוזר, שקנין בטעות הוא. וכן כל פיוצא בזה.

ג. וכן המוכר לחברו קרקע, או עבד, או בהמה, או שאר מטלטלין, ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח מחזירו אפלו אחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא: והוא, שלא ישתמש במקח אחר שידע במום; אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום הרי זה מחל, ואינו יכול להחזיר.

ד. אין מחשבין פחת המום. אפלו מכר לו כלי שווה עשרה דינרין, ונמצא בו מום המפחיתו מדמיו איסר מחזיר את הכלי, ואינו יכול לומר לו הא לך איסר פחת המום: שהלוקח אומר בחפץ שלם אני רוצה.

ה. וכן אם רצה הלוקח לקח פחת המום, הרשות ביד המוכר: שהוא אומר לו אם תקנה אותו כמות שהוא, או טל דמים שלך וליך.

ו. כל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מום שמחזירין בו מקח זה, מחזירין בו; וכל שהסכימו עליו שאינו מום, הרי זה אינו מחזיר בו אלא אם פרש: שכל הנושא ונותן סתם, על מנהג המדינה הוא סומך.

ז. כל הלוקח סתם, אינו לוקח אלא דבר השלם מכל מום. ואם פרש המוכר ואמר, על מנת שאין אתה חוזר עלי במום הרי זה חוזר עד שיפרש המום שיש בממכרו, וימחל הלוקח, או עד שיאמר לו כל מום שימצא במקח זה הפוחת דמיו עד כך וכך, קבלתי אותו: שהמוחל צריך לידע הדבר שימחל בו ויפרש אותו, כמו המפרש בהוניה.

ח. המוכר פרה לחברו, ומנה בה מומין גלויים ומומין שאינן נכרין, ולא היה בה מום מאותן המומין הגלויין שמנה, ונמצא בה מום מאותן שאינן נכרין הרי זה מקח טעות וחוזר, אף על פי שפרש המום שנמצא: שהרי הלוקח אומר כשראיתי שאין בה אלו המומין הנראין שמנה, אמרתי כך אין בה אלו שאינן נראין שמנה, ואינו מפרש מומין אלו, אלא כדי להשביח דעתי.

ט. פיצד: פרה זו עורת היא, חגרת היא, נשכנית היא, רבצנית היא, ונמצאת נשכנית בלבד, או רבצנית הרי זה מקח טעות. היו בה כל המומין שמנה, אין זה מקח טעות. וכן אם היתה חגרת, ונמצאת נשכנית אף על פי שאינה עורת, אין זה מקח טעות.

י. הראה לו המום שיש בה, ואמר לו מום זה יש בה ומום פלוני ומום פלוני אף על פי שאותן המומין שמנה אינן נראין, ונמצאו בה או מקצתן אין זה מקח טעות.

יא. וְכֵן הַמוֹכֵר שֶׁפָּחָה לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ חֲגֵרֶת הִיא, גִּדְמַת הִיא, סוּמָה הִיא, שׁוּטָה הִיא, נִכְפִּית הִיא, וְלֹא הָיָה בָּהּ מוֹם מֵאֵלּוּ הַמוּמִין שֶׁמִּנָּה, וְנִמְצְאָת נִכְפִּית הָרִי זֶה מִקַּח טְעוּת. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יב. מִכָּאן אָנִי אוֹמֵר שֶׁהַמוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ חִפֵּץ בְּמֵאָה דִּינָרִין, וְאָמַר לוֹ חִפֵּץ זֶה אֵינוֹ שׁוֹוֶה אֶלָּא זֶזוֹ אֶחָד, עַל מִנַּת שְׁאִין לָךְ עָלִי הוֹנִיָּה הָרִי זֶה יֵשׁ לוֹ עָלָיו הוֹנִיָּה: שֶׁהָרִי זֶה אוֹמֵר פִּיּוֹן שְׂרָאִיתִי שְׁאִינוֹ שׁוֹוֶה זֶזוֹ, יִדְעָתִי שְׁאִינוֹ מִתְכּוֹן אֶלָּא לְהַשְׁבִּיחַ דַּעְתִּי. עַד שִׁיפְרֹשׁ כְּדִי הַהוֹנִיָּה שִׁישׁ בְּמִקְחוֹ בּוֹדָאִי אוֹ קְרוֹב לָהּ, בְּכַדִּי שֶׁהִדְעַת נוּטָה שֶׁהָרִי זֶה יִדַּע בּוֹדָאִי הַדְּבָר שֶׁמַּחֲל בּוֹ. וְכִזָּה רָאוּי לְדוֹן.

יג. הַמוֹכֵר עֶבֶד אוֹ שֶׁפָּחָה אֵין הַלּוֹקָח יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ מִפְּנֵי מוּמֵי הַנוֹאִי שְׁאִין מִבְּטָלִין אוֹתוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ, וְהֵן הַנִּקְרָאִין סִמְפוֹן: שְׂאֵם הָיָה סִמְפוֹן זֶה גָּלוּי, כָּבֵר רָאָהוּ; וְאֵם אֵינוֹ נִרְאָה כְּגוֹן שׁוּמָה בְּבֶשֶׁר, אוֹ נְשִׁיכַת כָּלֵב, אוֹ רִיחַ הַפֶּה אוֹ הַחֹטֶם, וְכִיּוּצָא בְּהֵן הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִבְּטָלוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ, אֵינוֹ מַחֲזִיר, שְׁאִין הָעֶבְדִּים לְתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה, אֶלָּא לְמִלְאכָה.

יד. נִמְצָא בּוֹ שְׁחִין רָע, אוֹ חֲלִי הַמֵּתֵשׁ אֶת כּוֹחוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה נִכְפָּה, אוֹ מְשַׁעֲמֵם הָרִי זֶה מוֹם, מִפְּנֵי שֶׁמִּבְטָלוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ. וְכֵן אִם נִמְצְאָת בּוֹ צָרַעַת וְכִיּוּצָא בָּהּ מִדְּבָרִים אֵלּוּ הַמְּגַאֲלִים הָרִי זֶה מוֹם, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְשׁוּ שְׁלֹאֲדָם אוֹנְנַת מֵהֶם; וְנִמְצָא שְׁאִינוֹ מִתְעַסֵּק לוֹ בְּמִלְאכַת אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה.

טו. וְכֵן אִם נִמְצָא לְסָטִיס מְזִין הָרִי זֶה מוֹם הַמַּאֲבֵד אֶת כָּלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ תּוֹפֵס אוֹתוֹ וְהוֹרְגוֹ. וְכֵן אִם נִמְצָא מִכְתָּב לְמַלְכוּת הָרִי זֶה מוֹם וּמַחֲזִירוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ תּוֹפֵסוֹ לְמִלְאכְתּוֹ בְּכָל עֵת שִׁירְצָה.

טז. אֲבָל אִם נִמְצָא גִנֵּב אוֹ חוּטֵף אוֹ גּוֹנֵב נַפְשׁוֹת, אוֹ בּוֹרֵחַ תָּמִיד, אוֹ זוֹלִיל וְסוֹבָא, וְכִיּוּצָא בְּדְבָרִים אֵלּוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר, שֶׁכָּל הָעֶבְדִּים בְּחֻזְקַת שִׁישׁ בְּהֵן כָּל הַדְּעוֹת הָרְעוֹת: אֶלָּא אִם פִּרְשׁ.